

POSTANOWIENIE

Dnia 14 marca 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Krzysztof Pietrzykowski (przewodniczący)

SSN Irena Gromska-Szuster

SSN Agnieszka Piotrowska (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa N. Spółki z o.o. w W.

przeciwko S. Spółce z o.o. w W.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym

w Izbie Cywilnej w dniu 14 marca 2013 r.,

zażalenia strony pozwanej

na wyrok Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 27 września 2012 r.,

**uchyla zaskarżony wyrok pozostawiając rozstrzygnięcie
o kosztach postępowania zażaleniowego orzeczeniu
kończącemu postępowanie w sprawie.**

Uzasadnienie

Strona powodowa domagała się wydania, na podstawie weksla in blanco wystawionego przez stronę pozwaną i wypełnionego przez powoda, nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym obejmującego obowiązek zapłaty przez stronę pozwaną kwoty 426.477,30 złotych z odsetkami ustawowymi i kosztami postępowania.

Sąd Okręgowy wydał nakaz zapłaty z dnia 28 października 2008 roku zgodnie z żądaniem pozwu, a po rozpoznaniu zarzutów pozwanego od tego nakazu wyrokiem z dnia 28 grudnia 2011 roku oddalił powództwo i obciążył powoda kosztami procesu poniesionymi przez stronę pozwaną.

Sąd Okręgowy ustalił, że strony łączyła umowa z dnia 27 listopada 2006 roku, na mocy której pozwany zobowiązał się do wykonania na rzecz powoda usług polegających na pozyskaniu danych z ewidencji gruntów i budynków w części opisowej i geometrycznej dla powiatów legnickiego, wałbrzyskiego oraz średzkiego, które były z kolei niezbędne do realizacji przez powoda umowy z Agencją Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa zlecającej wykonanie przez powoda numerycznych baz granic działek. Zabezpieczeniem wykonania przez pozwanego umowy zgodnie z jej treścią był weksel własny in blanco bez indosu, z klauzulą bez protestu, złożony przez pozwanego powodowi wraz z deklaracją wekslową, która upoważniała powoda do wypełnienia weksla w przypadku nienależytego wykonania przez pozwanego zobowiązania na kwotę nie wyższą niż 1.000.000 zł, przy czym umowa przewidywała także kary umowne za niewłaściwe wykonanie wskazanych w umowie świadczeń niepieniężnych strony pozwanej oraz za rozwiązanie lub odstąpienie od umowy z przyczyn zależnych od zleceniobiorcy.

Z uwagi na nieterminowe wykonanie przedmiotu umowy przez pozwanego powód wystawił w dniu 5 września 2008 roku notę księgową nr 2/2008, w której obciążył pozwanego karami umownymi w kwocie 426.477,30 zł, zakreślając termin ich zapłaty do dnia 10 września 2008 roku, a następnie wypełnił weksel na powyższą kwotę i wezwał pozwanego do jego wykupienia.

Przyczyną oddalenia powództwa było uznanie przez Sąd I instancji, że strona powodowa nie udowodniła zaistnienia okoliczności faktycznych uzasadniających obciążenie strony pozwanej karami umownymi w wysokości dochodzonej pozwem. Nadto Sąd wskazał, że na skutek oświadczenia powoda o potrąceniu wierzytelności w wysokości 426.477 zł wynikającej z kar umownych z wierzytelnością przysługującą pozwanemu w wysokości 481.154 zł zasądzoną nakazem zapłaty z dnia 4.09.2008 r., sygn. akt XX GNC .../08, które zostało doręczone pozwanemu w dniu 27 października 2008 r., doszło do umorzenia się wierzytelności przed datą wydania nakazu zapłaty i w konsekwencji należałoby przyjąć, iż dochodzona niniejszym pozwem wierzytelność w kwocie 426.477,30 zł nie istniała już w dacie wydania nakazu zapłaty.

W apelacji od powyższego wyroku strona powodowa zarzuciła naruszenie art. 496 k.p.c., albowiem Sąd Okręgowy nie zawarł w wyroku oddalającym powództwo uprzedniego rozstrzygnięcia co do losów wydanego wcześniej nakazu zapłaty, niewyjaśnienie wszystkich okoliczności faktycznych istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy wskutek naruszenia przepisów postępowania, które mogło mieć wpływ na wynik sprawy, naruszenie art. 232 k.p.c. w związku z art. 6 k.c. poprzez niezasadne przeniesienie ciężaru dowodu na stronę powodową po wniesieniu przez pozwaną zarzutów od nakazu zapłaty wydanego w postępowaniu nakazowym wobec zobowiązanego z weksla oraz przez oddalenie powództwa mimo nieudowodnienia przez pozwanego okoliczności podniesionych w zarzutach od nakazu zapłaty. Powód zarzucił także naruszenie art. 328 § 2 k.p.c. oraz art. 233 § 1 k.p.c. przez dokonanie oceny dowodów w sposób nasuwający zastrzeżenia z punktu widzenia zasad logicznego rozumowania. Formułując powyższe zarzuty skarżący wniósł o zmianę wyroku i uwzględnienie powództwa w całości oraz o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania, ewentualnie o uchylenie wyroku Sądu I instancji w całości i przekazanie Sądowi Okręgowemu sprawy do ponownego rozpoznania wraz z rozstrzygnięciem o kosztach procesu za obie instancje.

Po rozpoznaniu apelacji powoda Sąd Apelacyjny uchylił zaskarżony wyrok i sprawę przekazał Sądowi Okręgowemu w W. do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania

apelacyjnego. W uzasadnieniu orzeczenia Sąd Apelacyjny wskazał, iż wyrok podlegał uchyleniu już z tej przyczyny, że Sąd Okręgowy oddalił powództwo, nie uchylając uprzednio wydanego nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym z dnia 28.10.2008 roku, naruszając tym samym art. 496 k.p.c. Ponadto w ocenie Sądu II instancji, Sąd Okręgowy nie rozpoznał istoty sprawy, co uzasadniało wydanie orzeczenia kasatoryjnego.

W zażaleniu na powyższy wyrok Sąd II instancji strona pozwana zarzuciła naruszenie art. 386 § 4 k.p.c. przez przyjęcie, iż Sąd Okręgowy nie rozstrzygnął istoty sprawy oraz art. 350 § 1 i § 3 k.p.c. przez przyjęcie, że nie zaistniały podstawy do sprostowania oczywistego przeoczenia wyroku Sądu Okręgowego przez Sąd Apelacyjny w zakresie rozstrzygnięcia o uchyleniu nakazu zapłaty w sytuacji oddalenia powództwa w całości. Skarżący wskazał, że Sąd II instancji powinien był rozstrzygnąć o zasadności apelacji powoda w oparciu o zebrany w sprawie materiał dowodowy zamiast wydawać orzeczenie kasatoryjne. W konsekwencji domagał się uchylenia zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 394¹ § 1¹ k.p.c. - w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 16 września 2011 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 233, poz. 1381), która weszła w życie z dniem 3 maja 2012 r. - zażalenie do Sądu Najwyższego przysługuje stronie także w razie uchylenia przez sąd drugiej instancji wyroku sądu pierwszej instancji i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania.

Obowiązujący aktualnie model apelacji pełnej zakłada, że sąd drugiej instancji rozpoznaje sprawę w granicach zaskarżenia, dokonuje własnych ustaleń faktycznych, bazując na materiale zebranym w pierwszej instancji i prowadząc w razie potrzeby własne postępowanie dowodowe oraz stosuje właściwe przepisy prawa materialnego. Postępowanie apelacyjne powinno więc co do zasady zakończyć się wydaniem merytorycznego rozstrzygnięcia kończącego spór pomiędzy stronami. Zgodnie z art. 386 § 4 k.p.c., poza wypadkami określonymi w § 2 i 3, sąd drugiej instancji może uchylić zaskarżony wyrok i przekazać sprawę

do ponownego rozpoznania tylko w razie nierozpoznania przez sąd pierwszej instancji istoty sprawy albo gdy wydanie wyroku wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego ugruntowane jest stanowisko zgodnie z którym, do nierozpoznania istoty sprawy dochodzi wówczas, gdy rozstrzygnięcie sądu pierwszej instancji nie odnosi się do tego, co było przedmiotem sprawy, gdy zaniechał on zbadania materialnej podstawy żądania albo merytorycznych zarzutów strony, bezpodstawnie przyjmując, że istnieje przesłanka materialnoprawna lub procesowa unicestwiająca roszczenie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 września 1998 r. II CKN 897/97, OSNC 1999/1/22, z dnia 15 lipca 1998 r. II CKN 838/97, LEX nr 50750; z dnia 3 lutego 1999 r., III CKN 151/98, LEX nr 519260; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 lutego 2002 r., I CKN 486/00, OSP 2003 nr 3, poz. 36; z dnia 21 października 2005 r. III CK 161/05, LEX nr 178635.; z dnia 12 listopada 2007 r., I PK 140/07, OSNP 2009, nr 1-2, poz. 2). Nierozpoznanie istoty sprawy zachodzi wówczas, gdy sąd pierwszej instancji: rozstrzygnął nie o tym, co było przedmiotem sprawy; zaniechał w ogóle zbadania materialnej podstawy żądania; pominął całkowicie merytoryczne zarzuty zgłoszone przez stronę; rozstrzygnął o żądaniu powoda na innej podstawie faktycznej niż zgłoszona w pozwie; nie uwzględnił (nie rozważył) wszystkich zarzutów pozwanego dotyczących kwestii faktycznych czy prawnych rzutujących na zasadność roszczenia powoda (por. postanowienie SN z dnia 26.11.2012 roku, III SZ 3/12, Lex nr 1232797).

Przenosząc te ogólne wskazania na grunt rozpoznawanej sprawy podzielić należy zarzuty żalące co do braku podstaw wydania przez Sąd Apelacyjny wyroku uchylającego zaskarżony apelacją powoda wyrok Sądu I instancji i przekazującego sprawę do ponownego rozpoznania, albowiem wbrew stanowisku Sądu II instancji, Sąd I instancji rozpoznał istotę sporu między stronami, natomiast inną kwestią jest, czy uczynił to prawidłowo, a więc zgodnie z prawem procesowym i materialnym, czy należycie ustalił stan faktyczny i dokonał jego prawidłowej oceny materialnoprawnej. Oceny, czy sąd pierwszej instancji rozpoznał istotę sprawy, dokonuje się na podstawie analizy żądań pozwu i przepisów prawa materialnego stanowiących podstawę rozstrzygnięcia, nie zaś na podstawie ewentualnych wad

postępowania prowadzącego do wydania zaskarżonego apelacją orzeczenia. Niewyjaśnienie okoliczności faktycznych istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy, niewłaściwa ocena dowodów czy ewentualna błędna subsumcja nie są równoznaczne z nierozpoznanie istoty sprawy (por. wyrok SN z dnia 22 kwietnia 1999 r., II UKN 589/98, OSNP 2000, nr 12, poz. 483).

Wbrew zapatrywaniu Sądu II instancji nie stanowiła przyczyny uzasadniającej konieczność uchylenia zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego okoliczność, iż Sąd Okręgowy dopuścił się oczywistego z punktu widzenia art. 496 k.p.c. przeoczenia przy redagowaniu sentencji wyroku polegającego na pominięciu w punkcie I wyroku sformułowania „uchyla nakaz zapłaty z dnia 28 października 2008 roku” w sytuacji oddalenia powództwa w całości.

Pojęcie nie rozpoznania istoty sprawy odnosi się do nie zbadania podstawy merytorycznej dochodzonego roszczenia, a nie do niekompletności orzeczenia, czyli braku rozstrzygnięcia przewidzianego w art. 496 k.p.c. - w tym przypadku o uchyleniu nakazu zapłaty z dnia 28.10.2008 roku w całości. Zauważyć przy tym należy, że brak w sentencji wyroku Sądu Okręgowego sformułowania o uchyleniu nakazu zapłaty z dnia 28 października 2008 roku nie zmienia istoty rozstrzygnięcia merytorycznego w tym sensie, że zarówno sentencja jak i uzasadnienie wyroku Sądu I instancji wskazują jednoznacznie, że Sąd I instancji uznał roszczenie objęte nakazem zapłaty za bezzasadne w całości i z tego powodu je oddalił po przeprowadzeniu postępowania. Należy dokonać rozróżnienia między rozstrzygnięciem merytorycznym sprawy (jako aktem jurysdykcyjnym wyrażającym wolę i wiedzę sądu) a zewnętrznym wyrazem tego rozstrzygnięcia. W tym stanie rzeczy zważywszy, że Sąd I instancji dokonał rozpoznania istoty sprawy, zaś w sprawie zgromadzony został materiał pozwalający na wydanie merytorycznego rozstrzygnięcia przez Sąd Odwoławczy, Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony zażaleniem wyrok i pozostawił rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego orzeczeniu kończącemu postępowanie w sprawie.